



چوش کہ آئی پلے،، شپانک،، شے مرید نام،، زندگی ہلک نام،، نیست،، تہا گندگ بیت کہ آوتی شعری روایتاں گوں چنچہ بندوک انت منیر داب نوک انت۔ ہورت بچارے ہے نوکیں داب انت کہ باز مردم ہمال،، منیر مومن گران انت یا آئی شاعری بے معنانت۔

منیر شاعری بابت،، اگاں چشمانک دینگ،، چارگ بہ بیت تہ الم آلوچ شاعرانی اولی سڑپ،، کیت،، بزاں آئی شاعری علافاصل،، عطا شاد،، گیگانی کنت انت۔ آئی شاعری بابت،، اے گپ ہک نلکار،، رامنگ لومیت کہ آئی درشانی باز کمال دار انت۔ آئی شاعری،، اندر،، مہر،، دوستی،، ابید پلسپ،، رنگ،، دروشم اوں گندگ،، کایت۔ اے جہت،، آئی شاہ زانعی،، پگر،، حیلانی درانگازی،، لہزانی زیبائی،، گوں کار مرز کنتگ ستا کرز انت۔۔۔۔۔ وانوک آئی شاعری،، وانگ،، پدا انچومار انت کہ شالا شاعر منی بابت،، تران کنتگ،، انت۔ (167:2016)

اے سرشون،، گنگ بوگ،، انت کہ منیر شاعری عطا شاد،، گاجیل انت۔ اصل،، گاجیل نہ انت بلکن عطا شاد ہا شاعر انت کہ آئی،، تیوگیں عہد،، سراوتی اثر دور دانگ انت۔ منیر،، سراواں آئی،، اثر کے باز کپنگ انت بلے ہواریں صورت،، منیر،، تب،، ڈکشن،، چہ عطا،، جتان انت۔ منیر مومن،، عطا شاد،، شاعری،، سراگپ،، وھد،، شرگدار،، را شاعری،، علم،، فن دررگی انت پرچا کہ باریں ایراد،، گپے کہ ماایشانی شاعری،، ہمگوگی،، ہمدپی،، سراکنگ،، ایں چونہا اے مجموعی رنگ،، شاعری،، جند انت کہ ہر جاگہ،، ہمدپ انت۔ اے دوہیں شاعر لہزہ نوک کار بندگ،، شاعر انت نوں ہمک شاعری،، لہزہ کار مرزگ مز میں ازے۔ زبان،، اے کار مرزی دنیا،، ہمک شاعری،، ہست،، موجود انت اے نہ عطا شاد،، جوڑ کنتگیں روایتے،، نئے کہ منیر مومن،، پیشد اے رند گیری،، ہمدپی،، ہک مز میں شاعری،، ہست۔

بس اے آس بہ مٹائے

چرے تیرانی باران،،

اگاں کتیں شتے دیمہ

بھشتیں ہلکے پدربیت

زمین انت پلے،، سنجانی

کپوتی ناگے زیمیں

ڈروٹے نکشیں ہنجانی

شھیدانی کتیں ارواہ

چراگی حلوت انت،، گرد انت

بھاری نر میں آہ سر دانت

(مومن، 2025: 47)

نوں بڑے شہیر،، ہمک لہزہ نوک انت،، نوک کار مرز بوتگ۔ اگاں اے عطا شاد،، روایت انت،، منیر مومن،، زرتنگ،، گڑا بزاں منے شرگدار ملامت انت،، دزد کپنگ انت۔ اے گپ راست انت کہ نوکیں شاعری،، بندت،، زبان،، زوری باز بوتگ،، باز چیز،، منے شاعری پولنگ کنگ،، بلے عطا شاد،، زبان،، ہیال دانگ،، نوک گوشگ،، فن،، دیمہ،، بٹنگ۔ پدا منیر مومن،، اوں پوت،، نوکیں ڈبے شوہاز انتگ۔ ہمے چیزاں ماہمگوگی سر پد بوگ،، ایں۔

اگاں منیر شاعری گوں ڈنی گدی لیکھاں دیم پہ دیم کنتگ،، چارگ بہ بیت تہ آئی شاعری گلد،، ہمک لوٹاں بیلو کنت پرچیکہ شریں شاعری،، بابت،، کولرج،، سرفلپ سڈنی،، ایندگہ باز نلکارانی حیل انت کہ شریں شاعری ہا شاعری،، گوشگ بیت کہ گران،، سنگین بہ بیت،، شریں شاعری کیں پدرا،، گیش اندیم بہ بیت،، آئی اندر،، جو انیس چہر،، شین،، چیدگ نویسی،، ندرک،، کشی،، جذباتانی جہلی المی انت،، شاعری،، چور دانگ،، ہمک مردم بہم انت،، کنت،، بزاں شاعری،، راہ،، راہ بند چہ رداک،، جتا بہ بنت،، تہ ہا شاعری جو انیس شاعری گوشگ بیت۔ منیر شاعری،، بابت،، تران کنان،، طارق نبشتہ کنت۔

گوں شرگداری لیکھاں دیم پہ دیم کنتگ،، چارگ،، پدا اے گپ تہ،، چچ شک نہ مانیت کہ منیر وتی عہد،، مستریں شاعر انت کہ آئی وتی علم،، زانکاری،، سنج،، شاہ گانی،، سبب،، و تارا چہ وتی عہد،، در انیس شاعر انت گت کنگ،، یک کنارے نشنگ،، وتی عہد،، ندر اگاں چارگ،، انت۔ آئی شاعری،، بابت،، مہر نبشتہ کنت کہ آئی شاعری،، وانگ،، پدا انچو شتا بیت کہ آئی شاعری،، ازم دیروٹی،، نیگا سپر کنان انت۔۔۔۔۔ آئی دستوکانی ہا سیں سپت نوکیں لسانی کالب،، کار مرزی انت کہ آچہ دستونک،، رمزی،، اشاراتی بیان،، وڑ،،



ڈولان شریء جوانیء آشناء سر پدانت، آزانٹ کہ دستونک گونڈگریء ازم انت۔ پشکا آئی گیشتریں دستونک چہر شیمینیء چیدگی رنگء تہ آنتء اے توامیں چہرء چیدگ گوں نوکیں معنائی دروشمء سازگ بوتگ انت۔ (306:2014)

نہ ایو کہ دستونک بلکن آئیء پلچ اوں ہے رنگیں حاصیت دارانت۔ ہر دو تہراں آئیء زبانء سرامز نہیں دست رسے ہست۔ آئیء زبان رچوک ء روان انت قول ء اکبر گمشاد (400:2017) نیگ ء آتی ہمک شعر ء تہاچہر شین ء اید کہ شعری صنعتاں کارمرز کنت چریشی ء آئی زبان براہ دار تر ء شیر کن ترانت۔ منیر ء زبان ء اے رنگیں کارمرزی ء بلوچی پلچ کاریء جلونائی ء گیش کنت۔

منیر ء شازیء اگاں ماشر گداری روایت ء بچاراں تہ منیر ء شازیء سرامچشیں ہاسیں شر گداری کنتگ نہ بوتگ کہ شر گداری دیمآ اور نگیں شر گداری حیاں ء لیہاں گوں درور ء مسلاں دیمآ بیاراں ء گیش اں کہ آئی شازی نگر کاراں گوں کجام گندی نگاہاں چارنگ ء آئی شازیء بابت ء چونیں حیاں ء لیکہ دیمآ اورنگ۔ پلچے چوش اول نہ انت کہ آئی شازیء شر گداری نہ بوتگ البت یک کسا سے شر گداریاں آئی شازیء سرامیرادی ء شر گداری نبشتاں ء آرٹیکل نبشتہ کنگ ء آئی شازی زرتگ گوں ایند کہ شازی شازیء حاص عطاشاد ء گوں دیم پے دیم کنگ ء وتی گندی تران دیمآ اورنگ انت۔ منیر ء شازیء بابت ء گندی تران کنان ء نادر نبشتہ کنت کہ منیر ء گوں وتی کلاسیک ء بندوک انت آئی وتی کلاسیک زرتگ ء نوکیں دروشے ء دیمآ اورنگ کہ آئی شازیء زہبہداری ء ڈولدار ی انت اگاں منیر وتی شازیء اندر ء جدیدیت ء هواری ء استیں درائیں راہ ء راہبندال بر جاہ بداریت تہ آگزل ء مستر یں شازی بوت کنت (133:2007)

ہے وڈ منیر ء شازیء بابت ء شر گدارے نبشتہ کنت کہ منیر ء شازیء عطاءء رنگ ء انت۔ شر گدارے ردا اے ازلی ء ابدی راستی ہے کہ بلوچی ء ہمک شازیء کہ امر وچی شازیء ہے نام ء کرزیت تہ آئی شازیء اندر ء عطارنگ مانیت، آمیر ء یک شمیری نگر ہے پے درور دیمآ کاریت ء گشیت کہ منیر ء اے شمیر سرجم ء عطاءء رنگ انت۔

جی ہے تئی پکننگ ء کیفانی، لمیں شنزگاں
ہو شام ء مڑاہ مات کوہ ء چیر تریننگ پے وت
ہلک ہار ء مل اتنگ ء

واہگ ء ہو شام چنچو بے ریاں حاجتے
ہر خمار ء شیشگیں زند ء راست مدتے
ہر ودار ء کوہ پے کچ ء کسا سے برز بیت۔

(نادر ء، 129:2007)

دیمتر اشر گدار تران کنان ء نبشتہ کنت کہ منیر ء ڈکشن عطاءء رنگ ء انت ء منیر ء بازیں پلچ آئی تہ حیاں ء رد پڑشنگ کہ اے یک مزین عیبے ء باز جاہ آئی پلچ بحر ء وزن ء اوں ز بہر انت، پلچے دومی گپ اش انت کہ اداشر گدار آئی شازیء بابت ء کیاس آرائی کنت ء گشیت کہ آئی شازیء عطاءء رنگ انت کہ آئی شازیء ڈکشن عطاء نیگ انت کہ شازیء پڑا آئی پے وت جتاں ڈکشن نہ سازانگ ء دیمانہ اورنگ۔ پلچے دومی گپ اش انت کہ منیر ء ڈکشن چون عطاءء رنگ ء انت اے چیز پڑ نہ کنت ء دیمآ نیاریت۔ عطاءء ہمارنگ کہ منیر چہر آئی رنگ زرتگ، آرنگ ء نیاریت گوں منیر ء ڈکشن ء دیم پے دیم نہ کنت تہ چونیں کیاس آرائی ء گمان شر گداری گونگ نہ بیت۔

اے وڑیں نبشتاں بس ایوک تبصرہ، نبشتاںک یاچشانک ء وتی ذاتی حیاں ء لیکہ گوشگ بنت نہ کہ شر گداری۔ پرچیکہ شر گداری ء وتی جتاں راہ ء راہبند بنت شر گداری ہماراہ ء راہبندانی رد ء کنتگ بیت ہمک مردم ء دل ء گپ یا کتگیں تران شر گداری گوشگ نہ بیت، اے وڑیں گپ وتی ذاتی تاثر، تبصرہ یاچشانک گوشگ بنت۔ چونہا منیر ء شازیء سرامبے کساں گپ ء تران ء بحث ء باوست بوتگ ء بوگ ء انت ء انگت پیر ء مریدانی نیام ء اے بحث برجم انت ء پلانی چہ پلانی ء مستر یں شازیء پرچیکہ ہمک دوستداروک وتی شازیء توسیپ کنت ء گشیت کہ منی دلدوستیں شازیء دومی شازیء مسترانت، ایشی ء درور عطاءء منیر ء منوکانی انت کہ وہدے عطاءء دوست داروک ء نبشتہ کنوک پے نبشتہ ء وتی ند ء کار بند انت تہ آہانی حیاں ہمیش انت کہ عطا بلوچی ء ہمازن نامیں شازیء انت کہ عطاءء پد بلوچی شازیء پڑا چونیں شازیء ددی نہ بیت ء منیر ہائی رند گیری کنتگ ء انت۔ ہے وڈ منیر ء منوگر وہدے پے نبشتہ ند ء چست کن انت تہ آگشت کہ منیر بلوچی ء اولی ء گندی مزین نامیں شازیء انت کہ آئی پیش اوں بلوچی شازیء ء چشیں شازیء ودی نہ بوتگ ء منیر پد اوں بلوچی شازیء پڑا چشیں شازیء ودی نہ بیت ء ایند کہ بازیں نگر کارانی ہے حیاں انت کہ منیر وت مزین شازیء نہ انت بلکن منیر عطاءء رند گیری کنتگ ء انت ء عطاءء ڈکشن ء وتی شمیراں نبشتہ کنتگ ء انت اے بابت ء تران کنان ء مہارہ نبشتہ کنت۔



”بلوچی شاعریء و ہدے منیرء نام دیما کیت نہ مردم تچک ء بے جیڑگ ء عطاءء نام ء گرائنت، بلے کتے ء عطا و تنگ یانا و تنگ، منیر و تنگ یانا و تنگ، بلے وتی گپ ء جنت کہ منیرء شاعری عطاءء شاعریء دروشم، منیرء شاعری چہ عطاءء شاعریء اثر زرنگیں شاعری یے، اے گپ چنچو راست ء چنچو دروگ انت ماعطاءء منیرء شاعریء واگگ ء پد اے گپ ء پندرکت کنیں۔۔۔

منیر؛

دل وتی چاڑ وتی لہز وتی گال وتی
شپ وتی کوش وتی مچک ء احوال وتی
(عطا)

آس وتی گس وتی سنگ وتی سرو وتی
زیمیں دل ء کجاہراں تیر وتی جگر وتی
(مہپارہ، 2016:213)

شرگدار ء گوشگ ء ردا منیر ء عطاءء شاعریء ہمگوگی ء ہمدپی چہ اے شمیر ء زانگ ء پد ر بیت کہ منیر عطاءء رند گیری کنتگ ء انت، آس جہیں دروشم ء عطاءء نقل کنتگ ء انت، عطاءء دستونک ء پڑا دیما انت، دستونک ء پڑا منیر چہ عطاءء کتسر انت ء علامت نگاری، چہر ء شین ء پگری شاہگانی اوں منیر چہ عطاءء گائے پشت ء انت۔ منیرء شاعری گوں عطاءء در شاندا ب ء حیا لاں انچو بندوک انت کہ آوتاچ رنگ ء چہ عطا جتا کت نہ کنت۔ دیتر ان کنان ء شرگدار گوں شمیری مسال ء دروراں عطاءء منیرء شاعریء ہمگوگی ء پد ر کنتگ ء جہد کنت۔

منیر:

داں کنت وفادر چکے ء باہوٹ نسیب
زندہ شاہ کور عطا در چکے ء باہوٹ نسیب
عطا؛

وہدے شاہ کور عطا در چکے ء باہوٹ نسیب
ہور جلیت آپ انت ہارلیت آپ انت۔

(مہپارہ، 2016:213)

شرگدار ء ردا منیر ء ڈکشن، چہر ء شین ء علامت نگاری ء ابید آئی ردیف ء قافیہ ء اوں چہ عطاءء رنگ زرتگ۔ شرگدار ء ردا ء اگاں عطاءء منیرء شاعری انصاف ء شاہیم ء تور کنتگ بہ بیت نہ عطاءء تنگ چہ منیر ء گران تربیت۔ پرچیکہ عطاءء شاعری ء ہمک رنگ ء دروشم منیرء شاعری ء سہر انت۔ عطاءء منیرء شاعری ء بابت ء تران کنان ء ’در یا چتکے ہو شام انت‘ ء پدیشگال ء ڈاکٹر ناگمان نبشتہ کنت اولی نظر بگندے عطاءء منیرء شاعری مئے چہاں یک رنگ انت، بلے ہور ت چاری ء پد دو نیمانی شاعری ء نہ ء بنگلپانی پرک ء ابید یک پرکے اسلوب تنگ انت، عطاءء شاعری گوں یک دگ ء گالوارے ء بندوک نہ انت بلے منیرء شاعری چوش نہ انت، شمیری شاہیم ء منی حیاں ء عطاءء منیر ء کمیں مسترین شاعرے زانگ بیت۔ (2005:11) اے ردا ء آراد (2017) ء اے دانک سرگوزنگ نہ بنت کہ عطاءء منیر مومن ء شعری ازم یک انت دوئیں پوت ء چہر ء گیشتر ہسناک انت گتگ ء مول ء مراد ایش انت کہ دوہیں بن گپ ء گتگ ء بدل ء آئی ء چہر ء نہ ء گتگ لوٹ انت اداچی زانگ بیت کہ دوئیں شاعرانی گور ء ازم ء ارزشت گیشتر انت ء آشعری صنعتاں یک وڈاکار مرکز انت البت ء اے گپ ء تھکے نیست کہ عطاءء ڈکشن جتا انت ء لہز امبار شاہیگان ترانت۔

منیر ء عطاءء شاعری ء نیام ء پرک ء تپاوت ء مسال ء اگاں ماچو بزوراں ء اے دوئیں شاعرانی نیام ء یک پرکے بہ گیشینان نہ ردنہ بیت پرچیکہ ہمک شاعر وتی از می بالاد ء ساساچی سنج ء بودناکی ء سبب ء مزن انت البت ہمک شاعر ء در شان، ساجشقی سنج ء زانگ ء حیاں ء لیکہ چہ دوئی ء ہروڑ ء جتا انت اے گپ راست انت بلوچی شاعری چہ روایتی رنگ ء داہاں عطاءء در کنتگ ء نوکیں کالے ء نہ ء آور تک کہ عطا بہ بلوچی شاعری ء نوکیں راہ ء در کار کنتگ انت آئی اے راہ ء گٹ ء گر پروشتگ انت ء اے راہ



کسانیں کس سے بچ سکتے ہیں۔ بلئے وہ دے منیر کہ بلوچی شازی پڑاوتی گاماں ایر کنت تہ بنداتی زمانگ آعطا ۽ رنگیں راہ ۽ وتی سپر ۽ بندات کنت تہ کمیں مدت ۽ پد آوتی راہ ۽ چہ عطا ۽ گستا کنت ۽ بلوچی شازی پڑاوتی نو کیں راہ ۽ راہ بند جو کنت، مروچی منیر پھسکا بلوچی شازی پڑاوتی جتا کیں نامے ۽ واہند انت، بلوچی شازی پڑاوتی منیر ۽ اے رنگیں راہ جو شاہ دگ ۽ مزن ۽ دور پند انت کہ ہمک مردم اے شاہ دگ ۽ وتی بور ۽ تا تک نہ کنت ۽ پھسکا باز مردم کشیت کہ منیر ۽ شازی بلوچ تب ۽ چہ گستا انت یا منیر ۽ شازی اسی شازی ۽ نہ انت پر چیکہ ہمک مردم آئی شازی ۽ زانت ۽ پیم انت نہ کنت۔ بلئے تھریں شازی ہما انت کہ لس مردم آئی ۽ پد ارزانی پیم انت مہ کنت گداں آ شازی دیر پابوت کنت۔ ہے حساب اگاں ماہواریں دروشم ۽ بچا راہیں تہ منیر ۽ شازی ۽ یک مز میں کس سے ۽ شرگداری بوتگ ۽ شرگداری وتی حیاں ۽ لیکہ دیمآ اور تک انت۔ اے منیر ۽ شازی ۽ تو انگری انت کہ نگد کارانی دلگوش ۽ وتی نیمگ ۽ گور کنت ۽ نگد کاراں آئی ۽ شازی ۽ سراتران کنت۔

شوندات

آے آرداد، نیشنگیں تاک 2، استیں شنگ کار 2017، تربت
ڈاکٹر ناگمان، دریا چکنے ہو شام انت پیشگال (پہل صراط) 2005 بلوچی اکیڈمی کوئٹہ
رحیم مہر، بلوچی دستونک (ازم ۽ بنگپ) 2014، بلوچی اکیڈمی کوئٹہ
رحیم مہر، تاک بند درانگاز 3، 2014، بل نگر
رزاق نادر، رنگانی رگام 2007، بلوچی اکیڈمی کوئٹہ
نوشاد اکبر، بلوچی نو کیں پتہ: نگد ۽ پوکاری، 2017 بلوچی اکیڈمی کوئٹہ
غنی طارق، چکاس بلد 2016، ڈریمز پبلی کیشنز کوئٹہ
مہیارہ، تاک بند گدار، اگست 2016، پسنی
منیر مومن، واب شہر انت نہ بوتگ انت مانا، اوتاک، 2025 مکران